

Danuta Butrima

KAISLĪGIE RODODENDRI

1. cēliens

Vasaras vakars.

„Kailsilu” saimniecības pagalms. Divstāvu māja, mājas piebūve ar izkārtni „Vīnotava”, vīna darītava, pagrabs, ogu bradāšanas toveris, dārza galds, soli, stādi podiņos, rododendri, dārzs, priežu sils. No mājas ar traukiem, priekšautā, divieli pār plecu nāk

R a i t a.

RAITA. Magone! Magone, kur tu esi? Kāpēc galds nav apklāts? Atkal tā tūļa neko nevar paveikt laicīgi. Pat šodien, kad Imants atgriežas mājās. Pat tad ne! Ja es te neko nedarītu, viss jau sen būtu ar sūnām aizaudzis un iznīcis.

No mājas, nesdama glāzes, iznāk S i g n e. Viegli ģērbusies, ar izteiktu dekoltē.

SIGNE. Ak, tad tu te esot tā vienīgā darītāja?

RAITA. Protams. Kopš Imanta māte savārga, citu sieviešu roku, čaklāku par manējām, „Kailsilos” neatrast.

SIGNE. Čaklrocīte, ašrocīte.

RAITA. Sauc kā gribi. Bet baltrocīte es noteikti neesmu.

SIGNE. Zibrocīte, raitrocīte. Oi! Raita-Raitrocīte! Tad Magone būs Magoņrocīte. Varbūt Magoņmaizīte?

RAITA. Neapvaino magoņmaizītes! Tās ir brūnas, mīkstas un apaļas. Bet šitā... Magone? Pē! Vārpata gatavā!

No dārza parādās M a g o n e ar vāzi un dažādu ziedu pušķi.

MAGONE. Ai! Jūs jau? Es vēl gribēju galdu izrotāt. Imanta mātei patīk ziedi.

RAITA. Ko tu par Mariju vari zināt? (*Pārkārto Magones pušķi, izvelk no tā magoņu ziedus.*)

MAGONE. Imants stāstīja. Kad rādīja, kuras ogas nāks gatavas, viņam atgriežoties no Itālijas.

RAITA. Knapi degunu apsildījusi „Kailsilos” un tagad baigā gudriniece? Nebūtu Marijai tā hercoga Jēkaba laiku vīna recepte, nekā te nebūtu! Tikai rododendri.

SIGNE. Tā ir. Ar tiem stādiem pēdējā laikā pašvaki. Es varu i tā, i šitā, bet pircēji apskatās, parēķina, apčamda un...

RAITA. Ak, tad apčamda arī? Skaidra lieta! Mazāk grozītos un gorītos, jēgas būtu vairāk.

MAGONE. Imants gan minēja, ka tā esot laba reklāma „Kailsilu” mājas vīniem.

RAITA. Tur nu gan neko vairs nevajag reklamēt! Kā „Kailsilu sapnis” dabūja pirmo vietu vīnu konkursā, tā tagad pircēji paši mūs atrod.

MAGONE. Arī Anrijs teica, ka nav izveicīgākas veikalnieces par Signi.

SIGNE. Lūk, tā, Raita-Raitrocīte!

RAITA. Signe... Signe...

MAGONE. Signe-Sirēna...?

SIGNE. Vai es gaudoju?

MAGONE. Nē... Bet Sirēnas bija mītiskas sengrieķu būtnes. Viņas ar saldajām mīlas dziesmām vilināja jūrniekus uz savu salu.

No vīna darītavas samiegojies, izspūris, noaudzis un saburzīts izlien K a ž a.

RAITA. Jā, to nu viņa pieprot gan! Ar dziesmām? Pē!

KAŽA (*Raitai*). Padziedi man ar, dūjiņ!

RAITA. Ej tu nost, vecais ķēms! Fu, tu! Atkal vīna biezumus sastrēbies? Anrijs vakar nolēja dzērveņu vīnu.

KAŽA. Dzērvenīt, mana rūgtā sirsniņa...

RAITA. Ej, reku, pie tās! Tā mums tā īstā Sirēna!

KAŽA (*Signei*). Dzērvenīt, kam tu mīti purviņā...

SIGNE. Tikai bez rokām! Bez rokām es teicu!

KAŽA. Labi! Ja bez, tad bez. Bet ar citām ķermeņa daļām? Drīkst?

SIGNE. Ar citām - arī nedrīkst.

KAŽA. Ko dara Jupiters, tas vērsim nav ļauts?

RAITA (*Magonei*). Par kādu Pīteru viņš runā?

SIGNE. Tik... tik vecs un tik samaitāts!

KAŽA. Pieredze nāk ar gadiem. Es jau labu laiku lūkojos. Uz jums – trejmeitiņām.

SIGNE. Vecais lūriķis! (*Iesteidzas mājā.*)

RAITA. Lūkojies gan. Visos vīna bunduļos pēc kārtas!

KAŽA. Ūja! Es skatos un pētu – kura būtu ņemama. Dzērvenīt, nāksi pie manis par saimnieci?

RAITA. Es?! Pagaidi tikai... Atbrauks Imants – izstāstīšu viņam visu! Veselu mēnesi pa brūzi vien šilierēji. Pietiek tikai vīna tvaikus saelpoties. Un tad - vienā iemirkumā! Ja es „Kailsilos” būtu saimniece, es jau sen, ar sūdainu koku tādu kaimiņu patriektu!

No mājas atgriežas Signe ar galda piederumiem.

SIGNE. Vai! Raita-Raitrocīte būs „Kailsilu” saimniece? Te jau rododendriem jāsmejas!

MAGONE. Krūmi nevar smieties.

SIGNE. Kad pūcei aste ziedēs, rododendri smies, tad „Kailsilu” Imants nolems precēties.

KAŽA. Ilgi nebūs jāgaida.

MAGONE. Kas jāgaida?

SIGNE. Viņš kaut ko noklusē. (*Kažam.*) Runā!

KAŽA. Ūja! Kā sabijos!

RAITA. Viņš kārtējo reizi pūš miglu acīs. Ko tāds var zināt?

KAŽA. Aber zinu gan! Marijas dzimšanas dienā Imants visus iepazīstinās ar savu, kā saka, izredzēto.

MAGONE (*Kažam*). Vai viņš teica – ar ko?

KAŽA. Ē... Nū...

RAITA. Vai-ja! Vai tiešām es būtu sagaidījusi?

SIGNE. Domā, ka tā būsi tu?

RAITA. Tur nav ko domāt! Es zinu. Es gaidīju...

SIGNE. Kopš izlaiduma balles.

RAITA. Mēs ar Imantu bijām. (*Pauze.*) Klasesbiedri.

SIGNE. Varbūt tagad viņu interesē kas cits?

RAITA. Nē!!! Tā nekad nebūsi tu!

Mājas durvīs parādās M a r i j a.

KAŽA (*Raitai*). Dzērvenīt, ja Imants tevi ne, vai nāksi pie manis?

SIGNE (*Magonei*). Un ko tu tur smaidi?

RAITA. Vai tik tā vārpata nav kaut ko sacerējusies?

KAŽA. Ja man būtu teikšana...

RAITA. Par laimi, tev te nav nekādas teikšanas!

SIGNE. Tev ne tik nav!

MARIJA. Kas tad jums te? Priekšvēlēšanu aģitācija? Kamēr politiskos plānus kaļat, tikmēr kartpeļi piedeguši! Kaķis kotletes izvazājis un...

RAITA. Vai-ja! Māte, žēlīgā!

MARIJA. Māte - žēlīgā? Nebūtu es tos sviluma smaku istabās sajutusi, ugunsgrēks klāt kā likts.

RAITA. Saimniec, Kaža vainīgs!

MARIJA. Ko Kaža? Katlu uz plīts aizmirsa? Un galds mums te pats klājas? Tikai mēles trinam!

Uz to nu visi naski.

RAITA (*rosīdamās ap galdu*). Saimniec, es ātri, es tūlīt...

MARIJA (*Ritai*). Ej taču uz virtuvi! (*Signei*.) Bet tu - palīdzi! Jā, jā, nemaz nebolies! (*Magonei*.) Maršs uz siltumnīcām, lūkas aiztaisīt! Naktī lietu solīja. (*Kažam*.) Tev ar nav ko darīt? Še, ņem slotu, vismaz pagalmu izslauki! Atkal skujas sabirušas.

Raita un Signe ieiet mājā. Magone pazūd dārzā. Kaža niekojas ar slotu. Marija klāj un kārto galdu. Atrod vāzē neieliktās magones, sakārto pušķi.

MARIJA. Darītāji atradušies! Mutes brūķētāji, ne darītāji. Es vēl esmu dzīva. Un, kamēr es dzīvošu, būs mana... (*Atslīgst uz sola*.) teikšana. Tikai ne tagad... Lūdzu, muļķe sirds, tikai ne šodien...

KAŽA. Ko nu trako, Marij? Tev tokš pilna māja ar vedeklām.

MARIJA. Tā gan. Tikai pat man jāmin, kura būs īstā. Vai tu Imantu nezini? Vai es neko nemanu un nesaprotu, kad viņam acis spridz kā kazeņu ogas? Katru vasaru - viens un tas pats. Cik sezonas strādnieces pavasarī priecīgas atnāk, tik ar asarām rudenī dodas projām.

KAŽA. Lai tokš izālējas! Kā jauns vīns. Rūgst un burbuļo. Burbuļo un rūgst. Kad es biju viņa gados... Ē.. bet, kā tad Imants tā piekrita? Nu, lai šo savažo?

MARIJA (*negribīgi*). Vēl pavasarī. Dusmās. Izteicu, ka vīna recepti atdošu Anrijam mantojumā. Ja Imants beidzot nerimsies un neatradīs vienu nopietni ņemamu meiteni. Līdz manai jubilejai.

KAŽA. Zinām, zinām tavas dusmas. Viegli uzkarst, ātri iztvaiko.

MARIJA. Bet Imants... Viss tēvā...

KAŽA. Un ko ta šis, nu, tēvs par to saka?

MARIJA. Nezinu. Un negribu zināt!!! Kad atnācu atpakaļ uz „Kailsiliem”, pirmos gadus biju kā apdullusi. Vajadzīga kādam šķirtene ar mazu bērnu?

KAŽA. Bijis es maķenīt prātīgāks...

MARIJA. Bet Andrejs nenobijās. Nopietns, strādīgs, arī atbildīgs bija. Anrijs ir viņa kopija. Pasaki man, nu pasaki, kāpēc Imants nevar būt tāds?

KAŽA. Kāpēc tavā dārzā visi rododendri nav vienādi?

MARIJA. Tāpēc, ka šķirnes dažādas un... Tpu, tu! Atradis ar, ko salīdzināt! Ko tu vispār saproti?

KAŽA. Ē... šo un to. Kamēr Andrejs te bija, lai viņam vieglas smiltis, tu, Marij, plauki un ziedēji. Gluži, kā tavi rododendri. Atceries? Atceries, kā es ar Vairu un jūs abi, Jāņus kopā svinējām?

MARIJA. Vai tad Vairu? Tu ar Jūliju biji!

KAŽA. Ē... Eh! Visas viņas vienādas. Bet tu, Marij, ziedēji gan. Un joprojām ziedi.

MARIJA. Nepieglaimojies! Ko atkal vajag?

KAŽA. Es jau neko. Es tikai tā... prātā pārliku... Marij, kā būtu, ja mēs, ē... kā saka... kauliņus mestu kopā?

MARIJA. Ko? Traks vai no Rogovkas?

KAŽA. Tev tagad dēli lieli. Mazbērni drīz būs. Bet tu - piecus gadus viena. Un viena.

MARIJA. Tu pat gadus skaiti?

KAŽA. A kā savādāk!

MARIJA. Vai tu tā kā... Vai tu par jaunu man nebūsi?

KAŽA. Še tev, Mildiņ, Vasarsvētki! Viena saka – vecis, citai - par jaunu!

Pagalmā ienāk I m a n t s ar ceļasomām. Nedaudz atpaliekot, aiz viņa nāk eleganti, izsmalcināti ģērbusies S t e f ā n i j a.

IMANTS. Čau, tutti! Vai ārzemnieku gaidījāt?

KAŽA. Čau, pazudušais dēls!

MARIJA. Vai, dieniņ! Jau klāt! Kāda laime! Nu nāc, nāc, parādiess!

IMANTS. Sveika, mammu! Kāds... Kā būs latviski? Kāds prieks! Prieks tevi atkal redzēt! Piedod! Mēnesi tikai angliski, mazdrusiņ itāliski. Tā dzimto valodu var aizmirst!

MARIJA. Ja mājas neesi aizmirsis, runāt par visiem iemācīsim. Tu tāds izkrities. Nekas, atkopsim. Raitiņa visu pēcpusdienu pūlējās. Kā uz kāzām gatavoja! Bet uz tiem priekiem... Kaža, atnes mūsu pašu, aveņu pussaldo! Kaža? (*Pagriežas, ierauga Kažu, kas blenž uz Stefāniju, ierauga Stefāniju.*) Vai, dieniņ!

IMANTS. Ak, jā! I'm so sorry!¹

STEFĀNIJA. Hello! Ciao!²

MARIJA. Čau...

KAŽA. Bella, čau!

STEFĀNIJA. Ciao!

¹ Es atvainojos! (angļu val.)

² Sveiki! (angļu un itāliešu val.)

IMANTS. Esiet nu pazīstami. Kazimir is my neighbor³.

KAŽA. Jā, jā! Nāburgs, pats tuvākais. Skūpstu rociņu! (*Imantam.*) Paklau, kādi ir tie itāļu skuķi? Ugunīgi?

IMANTS. Vēlāk, Kaža. Vēlāk visu pastāstīšu. Mammu, tā nu ir sanācis, ka ar mani kopā ir atbraukusi arī Stefānija. Pie viņas tēva Toskānā es mācījos vīndara amatu.

STEFĀNIJA. Mammū? (*Pirmā sniedz roku sveicienam.*) Madre!

MARIJA. Imant, tu... tu pārtulko, ka es, protams, ļoti priecājos, un dēla ciemiņi ir arī mani ciemiņi, un es vispār esmu viesmīlīga, tikai... Kāpēc tu nepabrīdināji, ka tev līdzī atbrauks ārzemiece? Nē, es, protams, priecājos par tavu viešņu, bet...

IMANTS. Mammu, viņa nav parasta viešņa.

MARIJA. Tik daudz es saprotu. Viņa ir itāliete.

STEFĀNIJA. Si, si! Italiano.⁴

IMANTS. Stepfanie is my bride⁵ (*izrunā braid*).

KAŽA. Praids?

IMANTS. Mammu, Stefānija ir mana līgava.

STEFĀNIJA (*krīt Marijai ap kaklu*). Mammū!

MARIJA. Vai, dieniņ! Raita... Raita? Raita!!!

RAITA (*caur virtuves logu*). Jā, saimniec! Mēs tūliņ, saimniec! Jaunie kartupeļi ātri vārās!

MARIJA. Manus pilienus! Raitiņ, manus pilienus!

Marija atsvabinās no Stefānijas apskāvieniem. Raita izskrien no mājas ar zāļu pudelīti, pamana Imantu. Kaža padod pudelīti Marijai.

Pilnā lugas versija – 55 lpp

³ Kazimirs ir mans kaimiņš (angļu val.)

⁴ Jā, jā, itāliete! (itāliešu val.)

⁵ Stefānija ir mana līgava (angļu val.)